MEGA KVIZ

PESNIK ŽIVLJENJSKE VEDRINE IN USTVARJALNEGA POGUMA.

pesnik, dramatik, esejist, prevajalec in vsestranski kulturni delavec

Ti, ki ne dihaš, ako ne v svobodi,
ti, ki brez tebe zame ni življenja,
spomni se bolečin in hrepenenja,
podaj mi roko, pesem, ti me vodi.
(V tišino)

OTON ŽUPANČIČ

(1878 – 1949)

Sklop 4

1. Oton Župančič je že v času svojega življenja užival sloves ključne osebnosti med slovenskimi književniki. Večino del je ustvaril v prvi polovici 20. stoletja. Največji prispevek naši književnosti je njegova [24 13 16] . Ustvaril je pet pesniških zbirk za odrasle in štiri zbirke za otroke in za mladino. **Umetnikovo delo je odmevalo tudi v evropski kulturni prostor.** Njegove pesmi so prevedene v mnoge tuje jezike. Za svoje delo je prejel številna odlikovanja in priznanja.

2. Župančič se je rodil v Beli krajini in tam preživel otroška leta. **Dežela, razpeta med Gorjanci in Kolpo, je za vedno zaznamovala njegovo umetnost.** V delih je opeval njene naravne lepote, bogato ljudsko izročilo, radoživost belokranjskega človeka; slovenski jezik je obogatil z mnogimi belokranjskimi izrazi. Spomin na starodavni obred ob priljubljenem spomladanskem prazniku **jurjevo** je ohranil v pesmi [16 3] [15 10] .

3. Ena prvih znanih Župančičevih otroških pesmi, ki jo je napisal v nižji gimnaziji v Novem mestu, star dvanajst let, je *Zima, zima bela*. Objavil jo je v svoji prvi pesniški zbirki za mladino Pisanice (1900) pod naslovom *Pesem nagajivka*. **Poznejši izbori Župančičevih otroških pesmi in ugank se imenujejo** [9 21] .

Sonce, zemlja, mesec
vrté se brez kolesec,
letijo brez peresec,
v nebó se točijo,
na vejo skočijo,
brez poka počijo.

4. Leta 1915 je pesnik izdal pesniško zbirko [6] , ki sodi v vrh slovenske mladinske poezije. Nastala je v času, ko je Župančič ob svojem prvorojencu Marku in ob ženi Ani doživljal radosti otroškega sveta in toplino družinskega življenja. Še danes razveseljuje otroke in odrasle. V njej je **ustvaril pesniškega junaka**, po katerem se zbirka imenuje.

(...) kaj pa je danes, čuj!
Kaj ti to ptička prepeva?
Po vsej dobravi odmeva:
"Cicifuj, Cicifuj, Cicifuj,
Cicifuj, fej in fuj!"

5. Obdobje v slovenski književnosti med letoma 1899 in 1918 imenujemo [23 8] . Zgledovalo se je po sočasnem kulturnem ustvarjanju v zahodni Evropi. Njeni glavni predstavniki so literati Dragotin Kette, Josip Murn Aleksandrov, Ivan Cankar in Oton Župančič. Tedaj so na Slovenskem ustvarjali tudi štirje slikarji Rihard Jakopič, Ivan Grohar, Matija Jama in Matej Sternen (poznamo jih kot slovenske impresioniste), arhitekti Jože Plečnik, Maks Fabiani, Ivan Vurnik in Milan Jager ter glasbeniki Anton Lajovic, Emil Adamič, Risto Savin in Josip Ipavec. Slovenska umetnost je prvič na vseh treh področjih dosegla evropsko raven. **Začetek obdobja** zaznamuje izid prve Župančičeve pesniške zbirke [11] OPOJNOSTI (1899), v kateri prevladujejo ljubezenske pesmi. V oblikovnem pogledu in s svežo vsebino je vnesla v slovensko poezijo pravo revolucijo; navdušila je zlasti mladino.

6. Najlepša **domoljubna pesnitev** v slovenski literaturi je Župančičeva [8 7] . V njej govori o lepoti svoje dežele, o bridki usodi rojakov, ki so se zaradi težkih gospodarskih razmer konec 19. stoletja množično izseljevali v tujino, in izpoveduje veliko ljubezen do domovine. Objavil jo je leta 1908 v zbirki *Samogovori*, ki velja za vrh njegovega pesniškega ustvarjanja.

7. Župančič je dosegel svoj drugi ustvarjalni vrh kot [24 15] .
V obdobju, ko je deloval v Slovenskem narodnem gledališču (1920 – 1946), najprej kot dramaturg in nato kot upravnik, je **slovensko gledališče doseglo evropsko raven.** Župančič je prelil v slovenski jezik preko 50 dramskih, pripovednih, proznih in pesniških del iz svetovne zakladnice. Najbolj je znan po prevodih komedij in tragedij angleškega renesančnega dramatika Williama Shakespeara.

8. Župančičeva spominska zbirka, ki jo je muzeju podarila umetnikova družina, je kot stalna razstava Mestnega muzeja Ljubljana na ogled v pritličju MKL, Knjižnice Otona Župančiča v Ljubljani. Ogledate si lahko notranjost dveh sob meščanskega stanovanja iz prve polovice 20. stoletja: sprejemnico s knjižnico in z delovno sobo. Njegovi osebni predmeti, priznanja in odlikovanja ter darila odstirajo večplastno podobo Župančičevega življenja in dela. Zanimivo je spoznati Župančiča tudi kot slikarja! Med likovnimi deli njegovih sodobnikov sta v muzejski zbirki na ogled tudi dve sliki z upodobitvijo pesnika in njegove žene Ani. Naslikala ju je IVANA [3] (1861-1926), ena najbolj znanih slovenskih likovnih umetnic.

Končno geslo 4. SKLOPA:

Župančičevo umetniško delo je hvalnica življenju, naravi, ljubezni, človeški ustvarjalnosti in polno trdne vere v slovenstvo. Tako kot Prešeren se je Župančič globoko usidral v srcih Slovencev. Ob misli nanj nam odmevajo umetnikovi verzi iz Dume:

[21 13 8 10 3] [24 13] [16 9 23 3 15 10]
[S 9 23] [6 7 11 10]

IN PIL NJE PRELESTI. LJUBIL SEM JO.

ŽUPANČIČEVA SPOMINSKA ZBIRKA, stalna razstava Mestnega muzeja Ljubljana
v Knjižnici Otona Župančiča, Ljubljana, Kersnikova 2, odprta v odpiralnem času KOŽ:
www.mestnimuzej.si
www.lj-oz.sik.si

BELOKRANJSKI MUZEJ METLIKA
Spominska zbirka Otona Župančiča Vinica
Vinica 6, telefon: 040 630 365
Oskrbnica: Katica Bubek
/www.belokranjski-muzej.si/spominska-zbirka-otona-zupancica-vinica.html

SPOMINSKA SOBA OTONA ŽUPANČIČA
Župančičev hram
8343 Dragatuš 22
Rajko Štefanič,
tel.: 07/305 73 47, 031 304 332

DRAGICA TROBEC ZADNIK, muzejska svetovalka
Mestni muzej Ljubljana; dragica.trobec@mestnimuzej.si,
tel.: 01 241 25 31
Sodelavec: mag. BORUT ROVŠNIK, muzejski svetovalec
Mestni muzej Ljubljana
Svetovalec: ANDRIJAN LAH, prof.

Viri:
Enciklopedija Slovenija. 15. zv. Mladinska knjiga, 1987. (1994). http://sl.wikipedia.org/wiki/Oton_%C5%BDupan%C4%8Di%C4%8D
Mušič, J.: Oton Župančič. Mladika, 2007. http://sl.wikipedia.org/wiki/Moderna
Zbirke Župančičevih pesmi. http://belakrajina.si